

LUONTOSELVITYS

Pyhäjärven kaupunki Hämeenniemi kiinteistö 626-403-78-29

SISÄLLYSLUETTELO

1. Tausta
2. Tavoitteet ja menetelmät
3. Tulokset
 - 3.1 Topografia ja geomorfologia
 - 3.2 Vesijättömaa
 - 3.3 Rantametsä
 - 3.4 Taimikot
 - 3.5 Metsäkaistale
 - 3.6 Siemenpuutaimikko
 - 3.7 Maisema
4. Suojelualueet, suojeluohjelmat ja Natura 2000-verkosto
5. Luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälain mukaiset kohteet
6. Direktiivi- ja uhanalaislajisto
7. Maankäyttösuositukset

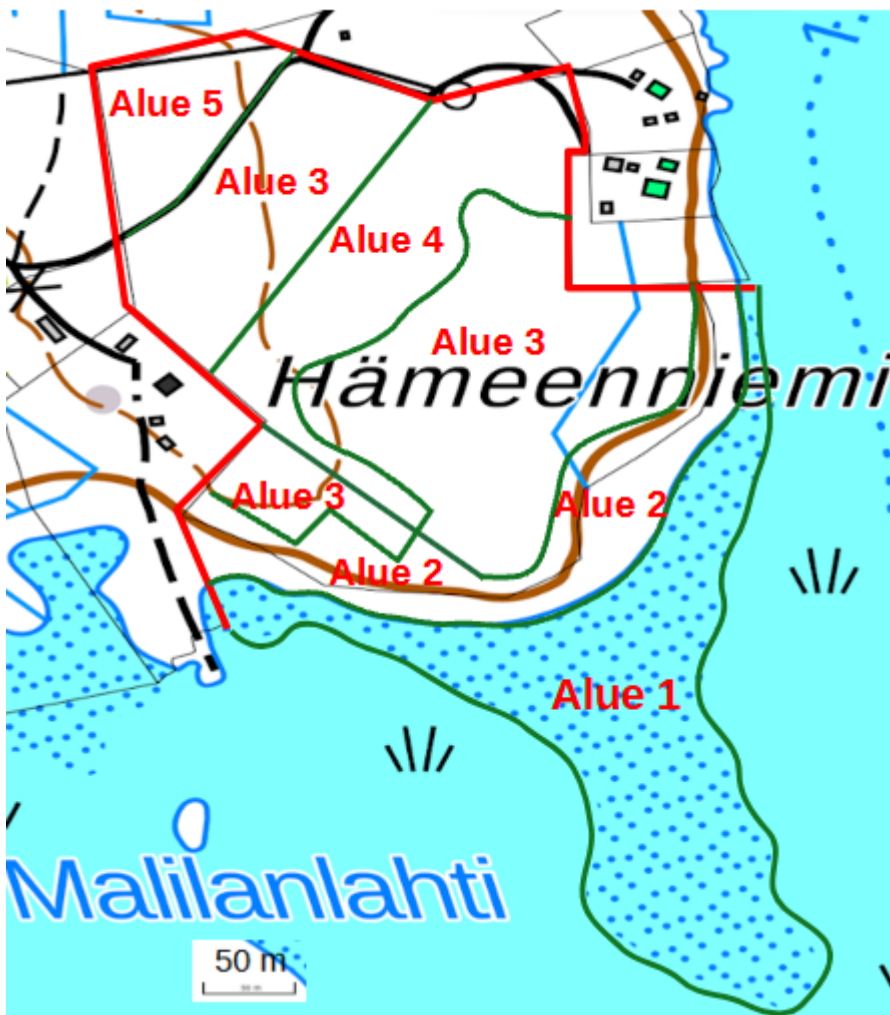
1. Tausta

Kiinteistö sijaitsee Pyhäjärven kaupungin Pyhäjärvellä sen Emolahden länsirannalla.

2. Tavoitteet ja menetelmät

Luontoselvityksen tavoitteena on selvittää alueen luonnonympäristöä tulevan maankäytön suunnittelun tarpeisiin. Alueelle on tarkoitus hakea rantatontteja rannan pohjoisosaan. Tämän takia selvitys keskittyi erityisesti rantavyöhykkeelle, mutta koko alueella tehtiin maastoselvityksiä.

Luontoselvitys toteutettiin maastotöiden osalta 10.-11.7.2023. Inventoinnissa huomio kiinnitettiin alueen geomorfologiaan, kasvillisuuteen, eläimistöön, luontotyypeihin ja ns. lakikohteiden esiintymiseen alueella. Luontoselvitys toteutettiin siten, että rantametsikkö (Alue 2 kartassa) tutkittiin mahdollisimman tarkkaan kiinnittäen huomiota etenkin mahdollisten uhanalaisten eläinlajien (esim. liito-orava, lepakot) esiintymisen mahdollistaviin kolopuihin, lahoppuuhun ja vanhoihin puuyksilöihin. Myös taimikoiden välinen metsäkaistale (Alue 4) tutkittiin kokonaan, mutta tasalaatuiset taimikot ja siemenpuuala tutkittiin muutamalla pistokokeella (Alueet 3 ja 5). Ruovikkoinen vesijättöalue (Alue 1) inventoitiin sekä rannalta käsin, että veneellä ruovikon reunaa kiertäen. Apuna käytettiin kameraa ja kiikareita. Havainnot kirjattiin GPS-laitteeseen ja maastomuistiinpanoihin.

Kuva 1. Kiinteistön ja kartoitettujen alueiden rajat.

Kolopuiden, isompien haapojen ja harvojen suurempien kuusten aluset ja tyven kuoren kolot tutkittiin tarkoin liito-oravan papanoiden löytämiseksi (erottuvat kesällä huonosti). Lepakoiden havainnointiin käytettiin Pettersson Ultrasound detector D 100 -laitetta. Sen avulla lepakoita etsittiin koko ranta-alueelta ja lisäksi muutamasta kohtaa metsäkaistaleen reunamilta klo 23.30-1.00 välisenä aikana. Olosuhteet olivat hyvät lepakoiden liikkumiselle (tyyntä, lämmintä ja paljon hyönteisiä). Linnuista tehtiin näkö- ja kuulohavaintoja. Kenttäkerroksen kasvilajeja kartoitettiin ja hyönteisistä tehtiin hajahavaintoja. Kaikkien eliöryhmien osalta kartoitus ei ole kattava ja ajankohta asettaa rajoituksia.

3. Tulokset

3.1 Topografia ja geomorfologia

Alueen relatiiviset korkeuserot ovat vähäiset ja pinnanmuodot tasaiset. Maaperä on pääosin hienoainesmoreenia. Pyhäjärven vedenpinnan laskun ja maankohoamisen seurauksena koko rantavyöhykkeellä on havaittavissa vanha rantapenger, josta maa laskee loivasti matalaan rantaveteen. Pohja on rannassa kivikkoista. Alueella on yksi kaivettu oja.

3.2 Vesijättömaa (Alue 1)

Koko ranta-alueella kasvaa ruovikkoa ja muuta vesikasvillisuutta. Vyöhykkeen leveys vaihtelee n. 10 metristä aina suurimmilleen keskiosassa, jossa se ulottuu yhtenäisenä kuivemmalle saarekkeelle asti muodostaen näin n. 250 metriä pitkän niemekkeen. Paikoittain ruovikon seassa on saraa (etenkin viiltosaraa) ja sen edustalla järvikortetta, järvikaislaa, siimapalpakkoa, ulpukkaa ja uistinvitaa. Niemekkeen kärjen kuivemmassa saarekkeessa kasvaa koivuja ja pajuja.

Monimuotoisimmillaan vyöhyke vaikuttaisi olevan niemekkeessä ja etenkin sen länsi reunassa, jossa on myös ruovikon seassa vähän avoimempia lahdekkeita. Näillä kohdin havaittiin laulujoutsen- ja telkkäpoikue. Lisäksi havaittiin yksinäinen telkkä, haapanakoiras ja naurulokki. Ruovikossa lauloi ruokokerttunen.

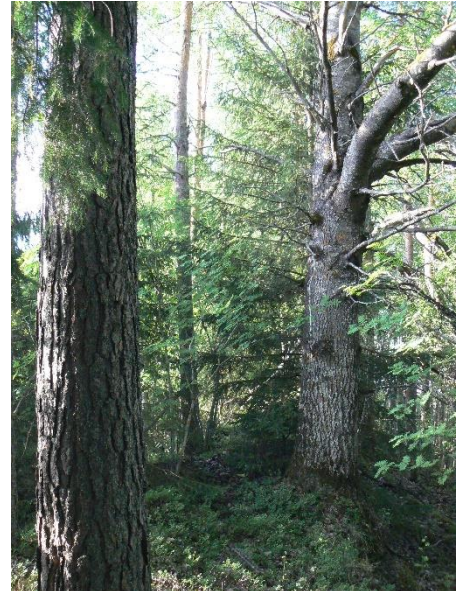

Kuva 2. Vesijättömaata niemekkeen kärjen edustalta ja sen itäpuolelta.

3.3 Rantametsä (Alue 2)

Rantapenkereellä ja sen kuivanmaan puolella kasvaa mänty, koivu ja haapavaltaista tuoretta kangasmetsää, joka vaihettuu kosteamman ja matalakasvuisemman koivu, leppä ja pajuvyöhykkeen kautta ruovikoksi. Katajia ja pihlajia on muutamia, samoin paatsamia ja yksittäisiä nuoria kuusia. Kangasmetsän leveys vaihtelee noin 40 metristä pohjoispään 15 metriin. Puusto on iältään vaihtelevaa. Lännessä vanhimmat männyt ovat n. 80-vuotiaita, mutta niemekkeestä pohjoiseen päin on joitain selvästi vanhempia suuria haapoja ja mäntyjä. Muutamissa niistä on koloja. Kuolleita puita on poistettu ja lahoppuuta on melko vähän. Kenttäkerroksessa kasvaa mustikkaa, lillukkaa, puolukkaa, metsäimarretta, kangasmaitikkaa, metsätähteä, oravanmarjaa, metsäkurjenpolvea, metsäkortetta ja kultapiiskua. Pohjakerroksessa vallitsevat seinäsammal ja paikoin karhunsammal, jäkäliä on vähän. Rannan puolella kosteus lisääntyy ja kenttäkerroksesta löytyy edellä mainittujen lisäksi metsämaitikkaa, rentukkaa, kurjenjalkaa, luhtakuusiota, luhtavuohennokkaa, suokortetta, myrkkyykeisoa ja monitähkävillaa. Heinien (ainakin kastikat) ja sarojen (ainakin luhta- ja pullosara) määrä kasvaa kosteuden lisääntyessä ja kenttäkerrokseen tulee rahkasammalta.

Puiden juurilta ei löytynyt merkkejä liito-oravasta eikä lepakoita havaittu. Linnuista havaittiin peippo, pajulintu, punarinta, räkättirastas ja varis. Hyönteisistä havaittiin nelivyöjäärä ja rannan tuntumassa okatyönkorento, elokorento ja todennäköisesti siniukonkorento sekä perhosista tesmaperhonen, metsänokiperhonen ja niittyhopeatäplä.

Kuva 3. Vanhaa rantatörmää rannalle päin kuvattuna ja törmällä kasvavia isompia puita.

3.4 Taimikot (Alueet 3)

Alueet ovat harventamattomia tiheitä 15–20-vuotiaita istutettuja kuusentaimikoita, joissa seassa kasvaa koivua, raitaa ja pihlajaa. Linnuista todettiin talitiainen, harakka ja punarinta.

Kuva 4. Alle 20-vuotiasta taimikkoa.

3.5. Metsäkaistale (Alue 4)

Alue on suurimmaksi osin mänty- ja koivuvaltaista tuoretta kangasmetsää. Vanhimmat männyt ovat n. 80-vuotiaita. Alueen pohjoisosassa kuusten määrä kasvaa ja siitä tulee valtapuu. Kuusten joukossa on myös vanhempia puita. Sekapuuna koko alueella on nuorempaa koivua, haapaa ja pihlajaa. Kenttäkerroksessa valtalajeja ovat mustikka, puolukka, kangasmaitikka, metsätähti ja hiirenporras. Sammalista yleisimpiä ovat seinä- ja karhunsammal.

Suurimpien kuusten juurilta ei löytynyt merkkejä liito-oravasta eikä lepakoita havaittu. Linnuista havaittiin peippo, pajulintu, sepelkyyhky, punatulkku, mustarastas ja punarinta. Hyönteisistä havaittiin metsänokiperhonen.

Kuva 5. Metsäkaistaleen kangasmetsää.

3.6 Siemenpuutaimikko (Alue 5)

Alue on miltei läpitunkematonta koivu, haapa, pihlaja, kuusi, paju ja mäntytiheikköä, joka on syntynyt siemenpuiksi jätettyjen mäntyjen alle. Kuivemmissa kohdissa taimikko on vähän harvempaa ja seassa on vähän varttuneempia kuusia. Tiheissä kohdissa on pohjakerroksena lähinnä sammalia, mutta harvemmissa ainakin hiirenporrasta, maitohorsmaa, käenrieskaa ja metsäkortetta.

Linnuista havaittiin harakka, varis ja punarinta.

Kuva 6. Siemenpuutaimikkoa.

3.4 Maisema

Maisemakuvan kannalta erityisesti vesijättömaan muodostamalla niemekkeellä on merkitystä järveltä päin katsottaessa.

4. Suojelualueet, suojeluohjelmat, maakuntakaavan varaukset ja Natura -2000 alueet

Kiinteistön alueella tai sen läheisyydessä ei ole perustettuja suojelualueita, valtakunnallisiin suojeluohjelmiin tai alueellisissa inventoinneissa mainittuja alueita. Myöskään Natura-verkostoon kuuluvia alueita ei ole kiinteistöllä tai sen läheisyydessä.

5. Luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälain mukaiset kohteet

Luonnonsuojelulain 64 §:ssä on lueteltu seuraavat suojeltavat luontotyypit

- hiekkarannat
- jalopuumetsiköt
- pähkinäpensaikot
- tervaleppämetsät
- merenrantaniityt
- lehdesniityt
- kedot
- rannikon metsäiset dyynit
- sisämaan tulvametsät
- harjumetsien valorinteet
- meriajokaspohjat
- suojaosat näkinpartaispohjat
- kalkkikalliot
- serpentiinikalliot, -kivikot ja soraikot
- Itämeren avoimet dyynit

Kiinteistöllä ei maastokäyntien perusteella esiinny LSL 64 § mukaisia luontotyyppejä.

Metsälain 10 §:n perusteella suojeltuja luonnontilaisia ja erityisen arvokkaita ovat:

- Lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuruisten lampien välittömät lähiympäristöt, joiden ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä ja puu- ja pensaskerroksesta johtuvat erityiset kasvuolosuhteet ja pienilmasto.
- Suoelinympäristöt, joiden yhteinen ominaispiirre on luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous:
 - a. lehto- ja ruohokorvet, joiden ominaispiirteitä ovat rehevä ja vaateliakasvillisuus, erirakenteinen puusto ja pensaskasvillisuus;
 - b. yhtenäiset metsäkorte- ja muurainkorvet, joiden ominaispiirteitä ovat erirakenteinen puusto ja yhtenäisen metsäkorte- tai muurainkasvillisuuden vallitsevuus;
 - c. letot, joiden ominaispiirteitä ovat maaperän runsasravinteisuus, puuston vähäinen määrä ja vaateliakasvillisuus;
 - d. vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot;
 - e. luhdat, joiden ominaispiirteenä on erirakenteinen lehtipuusto tai pensaskasvillisuus sekä pintavesien pysyvä vaikutus;
- Rehevät lehtolaikut, joiden ominaispiirteitä ovat lehtomulta, vaateliakasvillisuus sekä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen puusto ja pensaskasvillisuus;
- Kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla tai soilla, joissa luontainen vesitalous on pääosin säilynyt muuttumattomana;
- Kallioperässä olevat tai kivennäismaahan uurtuneet, jyrkkärinteiset, pääosiltaan vähintään kymmenen metriä syvät rotkot ja kurut, joiden ominaispiirteenä on luonteenomainen muusta ympäristöstä poikkeava kasvillisuus;
- Pääosiltaan vähintään kymmenen metriä korkeat jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät;
- Karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot, joiden ominaispiirre on harvahko puusto.

Kiinteistöllä ei kyseisiä kohteita ole.

Vesilain (587/2011 10 §) mukaan luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.

Kiinteistöllä ei kyseisiä kohteita ole.

Muut arvokkaat metsäluonnon elinympäristöt, jotka eivät täytä metsä- ja luonnonsuojelulain vaatimuksia, mutta jotka voisivat sopia vapaaehtoiseen suojeluun (Metsäkeskuksen sivut). Kohteissa on yleensä monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä kuten lahoppuuta, vanhoja lehti- ja havupuita, jaloja lehtipuita, palanutta puuta, puuston erirakenteisuutta, lehtoisuutta, pohjavesivaikutusta tai soistuneisuutta.

Kiinteistöllä ei kyseisiä merkittäviä kohteita ole.

6. Direktiivi- ja uhanalaislajisto

Maastokäynnillä pyrittiin olosuhteiden asettamisrajoissa kiinnittämään huomiota luonnonsuojelulaissa mainittujen eläinlajien esiintymiseen alueella.

- Uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien kasvilajien (LSL 46 § ja 47§) esiintymät
- Uhanalaisten- ja erityisesti suojeltavien eliölajien (LSL 46 § ja 47 §) esiintymät
- Luontodirektiivin IV (a) tarkoittaminen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikat

Uhanalaisten lajien kannalta todennäköisesti merkittävin alue on vesijättömaan muodostama niemeke. Tällä alueella tehtiin havainto Suomessa vaarantuneeksi luokitellusta haapanasta. Koirashaapanan havainto heinäkuun puolivälissä ei kuitenkaan välttämättä viittaa pesimiseen. Rantametsiköllä voisi myös olla merkitystä, mutta koska se on kapea ja pienialainen, merkitys tuskin on kovin suuri. Kuusten puute vähentää sen sopivuutta liito-oravalle ja lahoppuun niukkuus monille muille uhanalaisille lajeille. Lahoppuuta on niukasti myös kauempana rannasta sijaitsevassa metsävyöhykkeessä. Lepakoista ei tehty havaintoja, vaikka olosuhteet olivat otolliset ultraäänihavainnointiin.

7. Maankäyttösuositukset

Kiinteistö on suurimmaksi osin ihmisen voimakkaasti käsittelemää ja voidaan luokitella luontoarvoiltaan tavanomaiseksi tai heikoksi. Vesijättömaan niemeke tulisi mahdollisuuksien mukaan huomioida maankäyttöä suunniteltaessa. Rantametsällä voi olla merkitystä liito-oravan liikkumisen kannalta, jos lähialueilla on sen pysyviä esiintymiä. Rannassa olisi silloin hyvä säilyttää ainakin harva puusto niin, että eläinten liikkuminen mahdollistuu. Puustoinen yhteys tosin on olemassa myös kiinteistön toisen metsävyöhykkeen kautta.

Valkeakoskella 17.7.2023

Markku Milonoff
Dosentti
Helsingin Yliopisto
markku.milonoff@pp.inet.fi